

Natuurontwikkelingsterreinen bij de Stippelberg

Jan Kersten, tekst en foto's

Riek van den Bosch

Voorwoord

Een beschrijving van de vier velden staat in deel 1 en een samenvatting van insecten staat in deel 3. In dit deel 3.4 wordt met een samenvatting en in tabellen het totaal gegeven op de vier velden. De genoemde aantallen zijn volgens Nederlands Soortenregister van Naturalis Biodiversity Center.

Inventarisatie vliegen en muggen

Van deze zeer grote orde, met 5671 soorten in Nederland, hebben wij op de vier velden 191 soorten genoteerd. Van veel van deze dieren was geen Nederlandse naam bekend vandaar het gebruik van wetenschappelijke namen. De families met het hoogste aantal genoteerde soorten waren blaaskopvliegen 5, galmuggen 6, slakkendoders 8, langpootmuggen 15, roofvliegen 15, boorvliegen 18, sluipvliegen 21 en veruit de grootste groep de zweefvliegen met 50 soorten. Daarnaast zijn van 22 andere families 5 of minder soorten genoteerd.

Blaaskopvliegen zijn prachtige vliegen, maar sluipmoordenaars. Ze parasiteren op bijen, hommels en wespen door er in de vlucht eitjes op af te zetten,

Hoornaarblaaskop

Roestbruin knuppeltje

waarna de larven zich in de gastheer naar binnen vreten waardoor deze uiteindelijk sterft.

Het Roestbruin knuppeltje zagen we jaarlijks wel op alle velden, het Gewoon knuppeltje, Hoornaarblaaskop, Zilverenblaaskop en Zwartgele blaaskop zagen we een enkele keer.

Galmuggen. Verschillende dieren kunnen gallen veroorzaken, zo ook deze gespecialiseerde muggen. De beestjes zijn zeer klein, de waarnemingen bestonden dan ook uit de veroorzaakte gallen. Zo is de Brandnetelgalmug bijna overal wel op Grote brandnetel te vinden en van de Rietgalmug zijn de sigagallen in Riet vaak te zien. De Gewone boerenwormkruidgalmug is vaak op Boerenwormkruid opvallend aanwezig op zowel de bloemen, stengels en bladeren.

Brandnetelgalmug

Gewone boerenwormkruidgalmug

Slakkendoders hebben we het meest op Veld 4 gezien, dit is mede door veel schaduw het vochtigste veld en daardoor lijkt het voor slakken meer aantrekkelijk alhoewel we die ook daar weinig gezien hebben. Op Veld 2 en 3, toch overwegend droge velden, zagen we er ook nog wel maar minder. Kennelijk weten deze gespecialiseerde vliegen de slakken beter te vinden dan wij waarbij moet worden aangetekend dat veel slakken hooguit een paar millimeter groot zijn. *Sepedon sphegea* was de grootste soort, op Veld 4 zagen we deze fraaie vlieg

tweemaal en op Veld 2 eenmaal. *Coremacera marginata*, *Limnia paludicola*, *Tetanocera arrogans* en *Trypetoptera punctulata* waren ook meermaals in beeld.

Sepedon spegea

algemeen artikel over insecten op de velden, al aandacht heb besteed.

Nephrotoma crocata, vrouwtje.

Limnia paludicola, paring.

Ringpootroofvlieg, mannetje met zweefvlieg.

Langpootmuggen. Deze familie kent een aantal saai uitzienend soorten, maar ook heel fraai gekleurde. *Tipula lunata* en *T. vernalis* waren het meeste te zien op alle velden. Soorten van het geslacht *Nephrotoma* zijn meestal meer gekleurd zoals *N. scurra* die vaak op alle velden vaak te zien was. De fraaie *Ctenophora festiva* zagen we een maal in 2014 op Veld 4 en de niet minder fraaie *Nephrotoma crocata* zagen we in 2013 op alle vier de velden en daarna nog tweemaal op Veld 2. De meest bijzondere langpootmug was *Prionocera subserricornis* waaraan ik in deel 3, een

Ctenophora festiva, mannetje.

Hoornaarroofvlieg, paring.

Roofvliegen hebben hun naam te danken aan hun roofzuchtige levenswijze, de volwassen dieren zijn jagen op allerlei andere insecten. De Zwarte bladjager, Roodbaardroofvlieg en de Ringpootroofvlieg waren jaarlijks op alle velden te zien. De Hoornaarroofvlieg is de grootste vlieg van Nederland. Op natuurterreinen waar grote grazers lopen, zoals paarden en runderen, dient de mest als kraamkamer voor hun larven. Ze laten zich vooral op zeer warme dagen zien. Zijn naam duidt al op de gelijkenis in kleur en grootte met de

Hoornaar, een wesp van ongeveer gelijk formaat. Op Veld 2 en 3 waren ze meermaals te zien.

Boorvliegen zijn overwegend kleine, opvallend getekende, vliegen die hun eitjes met een legboor in allerlei planten steken. De Akkerdistelboorvlieg en Speerdistelboorvlieg waren jaarlijks op alle velden op hun waardplanten te zien. De Distelgalboorvlieg zagen we vooral in de eerste jaren en daarna niet meer.

Speerdistelboorvlieg, paring.

Distelgalboorvlieg

Sluipvliegen zijn vaak herkenbaar aan hun stekelig behaarde achterlijf. Sluipvliegen parasiteren op allerlei andere insecten. Zo is de fraai gekleurde Wantssluipvlieg een parasiet op wantsen en de Sprinkhaanroofvlieg op sprinkhanen. De meest voorkomende waren *Gymnosoma nudifrons* en de

Wantssluipvlieg, mannetje.

Woeste sluipvlieg die beiden jaarlijks op alle velden veelvuldig te zien waren. De meest bijzondere sluipvlieg was *Cylindromyia brassicaria*, aan deze vlieg heb ik, in deel 3, algemeen artikel over insecten op de velden, al aandacht besteed.

Woeste sluipvlieg

Dansvliegen zagen we zes soorten, waarvan de Grote dansvlieg na 2011 op de meeste velden jaarlijks te zien was. De andere zagen we een enkele keer.

Grote dansvlieg, paring.

Dazen waren met vijf soorten aanwezig waarvan de Gewone regendaas en de Goudoogdaas zeer algemeen.

Goudoogdaas

Drekvliegen, van deze familie hebben een soort, de Strontvlieg, genoteerd. Deze vlieg houdt zich niet alleen op bij koeienvlaaien en andere mest, maar het is een rover die zich ook vaak aan andere insecten vergrijpt.

Strontvlieg

Zweefvliegen hebben veelal een opvallende tekening met contrasterende kleuren waaraan, vooral de groter soorten, goed te herkennen zijn. Bijvliegen vragen wel enige oefening omdat ze overwegend geelbruin zijn. Ze waren met de Blinde bij, Hommelbijvlieg, Kegelbijvlieg, Kleine bijvlieg en Puntbijvlieg, vertegenwoordigd op de velden.

Kleine bijvlieg

De Grote langlijf was wel de meest voorkomende zweefvlieg, maar ook de Bessenbandzweefvlieg, de

Grote langlijf

Doodskopzweefvlieg, Gewone pendelzweefvlieg en Citroenpendelzweefvlieg waren algemeen aanwezig. Opvallende soorten waren de Gele veenzweefvlieg, Grote fopwesp, Heidefopwesp, Hommelreus, Witte reus en de Grote gouden bladloper.

Grote fopwesp

Ondanks zijn onopvallende aanwezigheid zagen we ook een Vliegend speld.

Vliegende speld

De Dennen-glanszweefvlieg was de meest bijzondere zweefvlieg waaraan ik in deel 3, een eerder algemeen artikel over insecten op de velden, al aandacht aan heb besteed.

Naschrift

Het waren bijzondere belevenissen en zeer leerzaam om de vele verschillende soorten vliegen in het veld te zoeken, op foto vast te leggen en meteen of later thuis op naam te brengen. Een aantal foto's heb ik opgestuurd naar Soortenregister waardoor ik na validatie door een soortspecialist en plaatsing op de site de juiste naam had. Voor andere foto's gaf dit bevestiging van zelf gedane determinaties. Soms kwamen er daardoor ook heel bijzondere soorten aan het licht, als dikke krenten in de toch al goed gevulde pap. Het zal duidelijk zijn, ook vliegen en muggen brachten ons zeer bijzondere Natuurmomenten.

Overzicht van vliegen en muggenwaarnemingen in tabel.

Orde: Vliegen en Muggen (*Diptera*)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2 0 1 9	2 0 1 8	2 0 1 7	2 0 1 6	2 0 1 5	2 0 1 4	2 0 1 3	2 0 1 2	2 0 1 1	
Fam. Blaaskopvliegen											
Conopidae											
1 Zwartgele blaaskop	Conops flavipes									2 4	
2 Zilveren blaaskop	Conops quadrifasciatus							1 4		2 4	
3 Hoornaarblaaskop	Conops vesicularis	1						1			
4 Gewoon knuppeltje	Physocephala rufipes						1				
5 Roestbruine kromlijf	Sicus ferrugineus		1 2 4	1 2 3 4	1 2 3	1 2 3 4	1 4	1 4	1 4	1 2 3 4	
Fam. Bloemvliegen											
Anthomyiidae											
6 ??	Anthomyia pluvialis			4				4			
7 Zuringvlieg	Pegomya solennis						2 3			1	
Fam. Boorvliegen											
Tephritidae											
8 ??	Acidia cognata									4	
9 ??	Campiglossa producta									4	
10 ??	Chaetorellia jaceae			4					4		
11 ??	Dioxyna bidentis					1 4		1 4			
12 ??	Ensina sonchi								4	4	
13 ??	Oxya parietina					4 1		2 3 4	2	4	
14 ??	Sphenella marginata						1	3		4	
15 ??	Tephritis cometa				2						
16 ??	Tephritis dioscurea			4						4	
17 ??	Tephritis matricariae	1				4	4	3		4 4	
18 ??	Tephritis neesii						4				
19 ??	Tephritis vespertina				1						
20 Glasvleugelboorvlieg	Terellia serratulae							1			
21 ??	Trupanea spec.				1						
22 ??	Urophora cardui								2		
23 Distelgalboorvlieg	Urophora cardui						4	2 3 4	4	2 4	
24 Speerdistelboorvlieg	Urophora stylata	3	3	1 3	1 2 3	1 2 3 4	1 2 3	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3	
25 Akkerdistelboorvlieg	Xyphosia miliaria		1 2 3	1 2 3 4	1 4	1 2 3 4	1 2 4	1 2 4	1 2 4		

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2 0 1 9	2 0 1 8	2 0 1 7	2 0 1 6	2 0 1 5	2 0 1 4	2 0 1 3	2 0 1 2	2 0 1 1
51 Brandnetelgalmug	Dasineura urticae	3	1 3 4		3	3	3		3	3
52 Scheerlingzaadgalmug	Kiefferia pericarpiicola						1 2 4			
53 Gewone wilgentakgalmug	Rabdophaga salicis									4
54 Gewone boerenwormkruidgalmug	Rhopalomyia tanaceticola		1 4	1 4	4	4	1 3 4			1 2 3 4
Fam. Buismuggen	Cylindrotomidae									
55 ??	Diogma glabrata							4		
Fam. Grasvliegen	Opomyzidae									
56 ??	Geomyza balachowskyi			4		4	1 4	4		
57 ??	Opomyza germinationis	3								
Fam. Halmvliegen	Chloropidae									
58 Sigaargalvlieg	Lipara lucens					1				
59 ??	Thaumatomyia notata						1			
Fam. Langpootmuggen	Tipulidae									
60 ??	Ctenophora festiva					4				
61 ??	Nephrotoma appendiculata						2 3	4		
62 ??	Nephrotoma cornicina		2 3		2 3	2 3	3	3		
63 ??	Nephrotoma crocata			2			2	1 2 3 4		
64 ??	Nephrotoma scurra			2	1 2 4	1 4	1 3 4	4	1 3 4	1 2 3 4
65 ??	Nephrotoma submaculosa		2		3	2				
66 Houtlangpootmug	Tanyptera atrata			4						
67 ??	Tipula confusa				3	4	1			1 4
68 ??	Tipula fascipennis						2			
69 ??	Tipula lateralis						1	4	1 4	4
70 ??	Tipula lunata	2 3 4	3	3 4	1 2 3	2	2 3			4
71 Kool-langpootmug	Tipula oleracea				4	2 3	1 2 4		3	1 2
72 ??	Tipula paludosa				4			1		
73 ??	Tipula varipennis			3 4	4				4	
74 ??	Tipula vernalis		1 3	3 4	1 2 3 4	2 3	1 3			
Fam. Bladvliegen	Lauxaniidae									
75 ??	Meiosimyza rorida							1 4	2 4	
76 ??	Minettia longipennis	1 2		3 4	1 4	4	3 4	1 3 4		

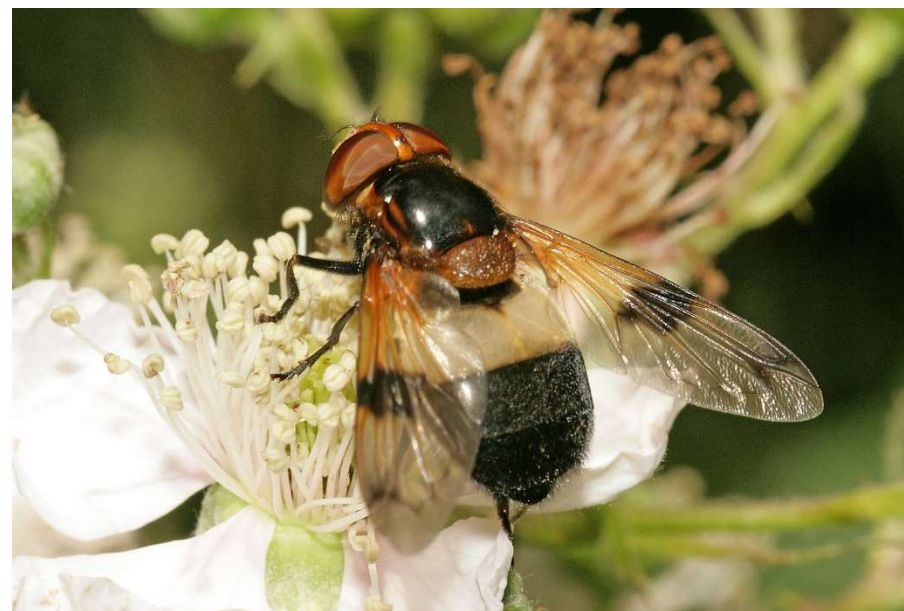
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2 0 1 9	2 0 1 8	2 0 1 7	2 0 1 6	2 0 1 5	2 0 1 4	2 0 1 3	2 0 1 2	2 0 1 1
Fam. Slankpootvliegen	Dolichopodidae									
103 ??	Dolichopus ungulatus		1	3 4	4	4		2	3 4	
Fam. Sluipvliegen	Tachinidae									
104 ??	Admontia blanda									4
105 ??	Blepharipa pratensis		4			2 4		4	2 3	
106 ??	Carcelia iliaca					4				
107 ??	Cistogaster globosa							1		
108 ??	Cylindromyia brassicaria									3
109 ??	Ectophasia crassipennis					2 4				
110 ??	Eriothrix rufomaculata		3	1 2 4	1 2 3 4	2 3 4	1 2 3 4	1 2 4	4	
111 ??	Gymnosoma nitens				1					
112 ??	Gymnosoma nudifrons	1	4	2 3 4	4	1 4	1 2 4	1 2 4	1 2 3 4	1 3 4
113 ??	Ocytata pallipes			4						
114 ??	Phasia aurigera			4					3	
115 ??	Phasia barbifrons						4			
116 Wantssluiplieg	Phasia hemiptera		4 1 2		3				1	4
117 ??	Phorocera obscura					4				
118 ??	Phryxe nemea						2			
119 Sprinkhanenvlieg	Stomorhina lunata			1 4	4	2 4	4 1			4
120 ??	Subclytia rotundiventris									4
121 Woeste sluiplieg	Tachina fera	2 3 4		1 2 4	2	2 4	3 4	1 2 3 4	1 3	1 2 3 4
122 ??	Thelaira nigripes		4	4			4			2
123 ??	Voria ruralis					4				
124 ??	Zophomyia temula				4				4	
Fam. Snipvliegen	Rhagionidae									
125 Gewone schubsnipplieg	Chrysopilus cristatus	4	4	4	1 4	4	4			
126 ??	Rhagio scolopaceus			2 3 4	1 2 3	1 2 3 4	2 3 4	1 2 3 4	4	
127 ??	Rhagio tringarius				2	2 4			4	
Fam. Spillebeenvliegen	Micropezidae									
128 Spillebeenvlieg	Neria spec.					2				

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2 0 1 9	2 0 1 8	2 0 1 7	2 0 1 6	2 0 1 5	2 0 1 4	2 0 1 3	2 0 1 2	2 0 1 1
151 Kervelgitje	Cheilosia pagana				4					
152 Grote fopwesp	Chrysotoxum cautum		1			1 2 3		2 1	3	
153 Heidefopwesp	Chrysotoxum octomaculatum							2 3	2	
154 Bretelswimperzweefvlieg	Dasysyrphus albostriatus							2	3 4	1
155 Geelband-wimperzweefvlieg	Dasysyrphus tricinctus			1 2 3			1			
156 Gewone wimperzweefvlieg	Dasysyrphus venustus							4	3 4	
157 Groene didea	Didea alneti			1		4				
158 Bosdidea	Didea fasciata						2	1 3 4	1	
159 Snorzweefvlieg	Episyrphus balteatus	2 3	1 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
160 Weidevlekoog	Eristalinus sepulchralis				4	1 2 3 4	2 4 1	2 3 4	3 4	
161 Kleine bijvlieg	Eristalis arbustorum	2	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2
162 Hommelbijvlieg	Eristalis intricaria		1 2	1 2 3 4	1 2 3	1 2 3 4	1 2	1 2 3	1	4
163 Puntbijvlieg	Eristalis nemorum		1 2 3 4	1 2 3	1 3	2 3 4				
164 Kegelbijvlieg	Eristalis pertinax		2	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3	2 3 4	3 4	1 3 4
165 Blinde bij	Eristalis tenax	2	4	1 2 3 4	1 3 4	1 2 4	1 2 3 4	1 2 3 4	3 3 4	1 2 3 4
166 Terrasjes-kommazweefvlieg	Eupeodes corollae	2	1 4	1 2 3 4	3	1 2 4	1 2 3 4	2	4	1 2 3 4
167 Moeraspendelzweefvlieg	Helophilus hybridus								3	4
168 Gewone pendelzweefvlieg	Helophilus pendulus		1 2 4	1 2 3 4	2 3 4	1 2 4	2 3	1 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4
169 Citroenpendelzweefvlieg	Helophilus trivittatus		1	1 2 3 4	2 3	1 2	2 4	1 2 3 4	2 3 4	2 4
170 Gewone driehoekzweefvlieg	Melanostoma mellinum		1	1 2 3 4	4	1 4	1 3 4	2 4	1 2 4	1 3 4
171 Variabel elfje	Meliscaeva auricollis					2		4	4	4
172 Grote narcisvlieg	Merodon equestris								2	
173 Doodskopzweefvlieg	Myathropa florea	2 4	1 4	1 2 3 4	2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	1 2 3 4	2 3 4	1 2 3 4
174 Fluweelzweefvlieg	Parhelophilus spec.					2	4			
175 Grofstippelde platbek	Pipiza noctilluca							2		
176 Platbek	Pipiza spec.				2 3			3	2	
177 Gewoon platvoetje	Platycheirus clypeatus		4	3		4		1 4	3	3
178 Vlinderstrikje	Pyrophaena rosarum							4		
179 Gewone snuitvlieg	Rhingia campestris					1 1 1	4			
180 Witte halvemaanvlieg	Scaeva pyrastris			3 4		1 4		1 4	1	1 2 3 4
181 Gele halvemaanvlieg	Scaeva selenitica						1 4			2

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2	0	1	9	2	0	1	8	2	0	1	7	2	0	1	6	2	0	1	5	2	0	1	4	2	0	1	3	2	0	1	2	2	0	1	1				
182 Gele veenzweefvlieg	<i>Sericomyia silentis</i>													1																											
183 Grote langlijf	<i>Sphaerophoria scripta</i>	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3		1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
184 Menuetzweefvlieg	<i>Syritta pipiens</i>						2			1		4	1	2	3	4	1	2	4	1	2	3	4	2	3	4			4	1	2	3	4								
185 Bessenbandzweefvlieg	<i>Syrphus ribesii</i>				4	1		4			2	3	4			2	3	4	1	2	4	1	2	3	4	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	
186 Grote kommazweefvlieg	<i>Uepeodes luniger</i>					1																																			
187 Hommelreus	<i>Volucella bombylans</i>		2			1			1		4				1	2	4	1	2				2	3	4	1	2	3			2		4								
188 Witte reus	<i>Volucella pellucens</i>	1				1				3	4		2						2				4	1		4															
189 Gewone citroenzweefvlieg	<i>Xanthogramma pedissequum</i>					1	2	4	1	2	4	1		4	1	2	3	4	1			1		3	4	1	2	3											3	4	
190 Gewone rode bladloper	<i>Xylota segnis</i>				4					2	3		1	2	4	1	2	3	4	1		3	4			1	3			1		3									
191 Grote gouden bladloper	<i>Xylota sylvarum</i>																						4						4												

Hommelreus, paring.

Witte reus